

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ
КОНЦЕПТУ DREAM В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ
ТРАДИЦІЇ»**

Виконавець: здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M22
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
**Гуменюк (Глушко) Наталія
Анатоліївна**

Керівник: **Свідер І. А.**
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської мови

Рецензент: **Кришталюк Г. А.**,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри германських мов
і зарубіжної літератури

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ЛІНГВІСТИЦІ.....	8
1.1. Поняття концепту та його співвідношення із лексико-семантичним полем.....	8
1.2. Наукові підходи до вивчення лексико-семантичного поля.....	15
1.3. Теоретичні засади процесу вербалізації концепту.....	22
Висновок до розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ DREAM.....	33
2.1. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення концепту.....	33
2.2. Структура та особливості лексико-семантичного поля DREAM.....	43
2.3. Метафоризація концепту DREAM в сучасній англійській мові.....	56
Висновок до розділу.....	62
РОЗДІЛ 3. ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ DREAM.....	65
3.1. Особливості лексико-семантичної репрезентації концепту DREAM.....	65
3.2. Мовні та лінгвокультурні ознаки концепту AMERICAN DREAM....	70
Висновок до розділу.....	81
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки когнітивна лінгвістика є одним з пріоритетних напрямків науки про мову як новий етап у вивченні відносин мови та мислення. У зв'язку з цим, термін когнітивної лінгвістики «концепт» усвідомлюється як центральне поняття в описі мовної картини світу.

Значущість когнітивного напрямку у вивченні мовних явищ визначається переходом лінгвістики до нової антропоцентричної парадигми, що передбачає дослідження мови у взаємозв'язку з людиною, її культурою, ментальністю та різноманітними видами діяльності.

Розвиток лінгвістичної науки супроводжується інтенсивним пошуком теоретичних основ дослідження лексико-семантичного рівня, встановлення його системно-структурних елементів, відношень між ними. У наш час лінгвісти все більше почали задумуватися над тим, якою мірою запропоновані ними моделі опису мовної системи співвідносяться з реальними можливостями та особливостями функціонування мови в індивідуальній свідомості та дійсності. І все частіше почали звертати увагу на взаємозв'язок лексико-семантичного поля та концепту.

Концепт як складна ментальна одиниця дає змогу науковцям по-новому виявляти його багатогранну та різнопланову структуру. Наукове осмислення цього терміна вже неодноразово підлягало лінгвокультурологічному, психолінгвістичному, лінгвофілософському, лінгвокогнітологічному аналізу, що підтверджено доробками відомих корифеїв науки: Е. Канта, Е. Сепіра, Б. Уорфа, Х. Хувера, М. Маерса, а також наших сучасників: І. О. Голубовської, В. В. Іващенко, Т. П. Вільчинської, П. В. Мацьків, І. Д. Драча та ін. Це дало змогу прослідити його історичну еволюцію та набуття ним нових характерних ознак.

На сучасному етапі в рамках різних шкіл і напрямів лінгвокогнітивних досліджень сформувались різноманітні підходи до розгляду концепту:

загальноконцептуальний (О. В. Ємець, С. В Семчинський, С. А. Жаботинська, О. О. Селіванова, Н. В Матушевська, М. Джонсон, Дж. Лакофф), *етноцентричний / лексико-семантичний* (А. Вежбицька, З. Д. Попова, К. Р. Близнюк, К. Ю. Голобородько), *лінгвокультурологічний* (М. Ф. Алефіренко, А. М. Яворська, С. П. Денисова, О. О. Хорошун).

У межах лінгвокультурологічного напрямку концепт вивчається як знак мови і культури, як засіб і спосіб мовної концептуалізації світу. Лінгвокультурний концепт є основою інтегрального дослідження культури, свідомості та дискурсу, оскільки він належить свідомості, детермінується культурою і опредмечується у мові.

Актуальність обраної теми визначається антропологічною парадигмою, яка домінує в сучасній лінгвістиці та тяжіє до досліджень взаємозв'язку ментальних, мовних та культурних факторів у процесі осмислення людиною певних фрагментів реальної дійсності і зацікавленості у вивченні концептуального простору.

Семантика концепту є надзвичайно широкою, адже охоплює не лише окреме значення слова-імені концепту, а й емоції, асоціації, уявлення, нашарування особистого досвіду як носія мови, так і цілого етносу. Тому вивчення концепту потребує дослідження тих лексичних одиниць, які разом зі словом-іменем утворюють концептуальне лексико-семантичне поле.

Мета роботи полягає у вивченні специфіки лексико-семантичної репрезентації концепту DREAM як структурно та змістовно складного мисленнєвого конструкту людської свідомості в англійській лінгвокультурній традиції.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) дослідити поняття концепту та його співвідношення із лексико-семантичним полем;
- 2) описати наукові підходи до вивчення лексико-семантичного поля;
- 3) узагальнити теоретичні засади процесу вербалізації;

- 4) охарактеризувати лінгвокультурологічний підхід до вивчення концепту;
- 5) проаналізувати структуру та особливості лексико-семантичного поля DREAM;
- 6) розкрити природу метафоризації концепту DREAM в сучасній англійській мові;
- 7) розглянути особливості лексико-семантичної репрезентації концепту DREAM;
- 8) простежити мовні та лінгвокультурні ознаки концепту AMERICAN DREAM.

Об'єктом дослідження виступає концепт DREAM в англійській лінгвокультурі, а **предметом** дослідження обрано лексико-семантичні засоби репрезентації концепту DREAM.

Матеріал дослідження отриманий шляхом суцільної вибірки із англійських словників та тезаурусів, а також художніх друкованих і електронних текстів американських та британських авторів.

Виконання мети і завдань роботи передбачає використання таких **методів дослідження**: аналіз словникових дефініцій – для визначення семантичної структури ядра концепту; описовий – для групування вербалізаторів; компонентний аналіз – для визначення семантичної структури вербалізаторів концепту; концептуальний – для дослідження способів вербалізації концепту та організації його компонентів; кількісний аналіз – для встановлення кількості наповнення структурних одиниць досліджуваного концепту; контекстуальний аналіз – для встановлення значення полісемантичних лексичних одиниць та співвіднесення концепту DREAM з реаліями об'єктивного світу.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у застосуванні комплексного підходу до процесу вербальної репрезентації концепту DREAM із розглядом взаємодії концепту та лексико-семантичного поля, семантико-когнітивних аспектів та особливостей метафоризації даного концепту.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що її результати роблять свій вклад у розвиток лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, теоретичних засад лексичної та когнітивної семантики та мають певну цінність для вивчення мовної картини світу в етнокультурному аспекті.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю застосування основних положень та висновків у навчальному процесі у курсі лексикології та лінгвокультурології сучасної англійської мови і загального мовознавства, у спецкурсах із когнітивної лінгвістики, теорії міжкультурної комунікації, аналізу художнього тексту.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені автором на XI Міжнародній студентській інтернет-конференції, 3-7 квітня 2023 року (м. Кам'янець-Подільський).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображені у наступній статті: Концепт та його співвідношення із лексико-семантичним полем. *Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти: матеріали XI Міжнародної студентської інтернет-конференції, 3-7 квітня 2023 року* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 27-30. URL: <https://drive.google.com/file/d/1SDPuzeum5ECutz0aspx5hkEP-AsVfDrf/view>

Структура роботи. Робота загальним обсягом 97 сторінок складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, а також списку використаних джерел, який налічує 85 позицій та списку лексикографічних джерел.

У вступі обґрунтовується актуальність дослідження, визначаються мета, завдання, предмет, об'єкт, методи та прийоми дослідження, елементи наукової новизни, теоретична значущість роботи, практичне значення результатів дослідження, вказується апробація дослідження та публікації.

У першому розділі висвітлено теоретичні засади дослідження концепту та лексико-семантичного поля у лінгвістиці і розглянуто теоретичні засади процесу вербалізації концепту.

У другому розділі автор застосовує комплексний підхід до розгляду структурно-системної організації концепту DREAM, розглядаючи структуру та особливості лексико-семантичного поля концепту та його метафоризацію у рамках лінгвокультурологічного підходу до вивчення концепту як складного ментального утворення.

Третій розділ присвячено опису засобів актуалізації лінгвокультурного концепту DREAM, де аналізуються особливості його лексико-семантичної репрезентації. Також досліджуються мовні та лінгвокультурні ознаки концепту AMERICAN DREAM, вербально об'єктивованого в американській лінгвокультурі.

У висновках до розділів подаються короткі тези, які презентують основний зміст розділу. У загальних висновках підведено підсумки та узагальнено результати дослідження.

Список використаних джерел містить основні роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників, які визначили теоретичні положення та позицію автора із досліджуваних питань, і список лексикографічних джерел.

ВИСНОВКИ

Сприймаючи навколишній світ, людина формує уявлення та судження про предмети, явища, події, дає їм власну оцінку. Відбувається процес становлення, відображення та функціонування у свідомості індивіда складно-структурованого, багатогранного комплексу уявлень про певне поняття. Результатом цього процесу є концепт як складне, комплексне, ментально-психічне явище.

Будь-яка мовна картина світу складається із певних концептів, інтерпретованих мовною картиною. Концепти, у свою чергу, вибудовуються із лексико-семантичних полів, значна частина яких містить архетипні образи, притаманні більшості картин світу.

Проведене дослідження дало нам змогу зробити наступні висновки:

1) Вивчення концепту представляється можливим шляхом дослідження лексико-семантичних полів, які дозволяють з'ясувати семантику і валентність лексем. Дослідження семантики лексем у рамках одного лексико-семантичного поля необхідно здійснювати з урахуванням парадигматичного і синтагматичного рівнів мови. Такий підхід дозволяє детальніше вивчити значення лексем в зіставленні з іншими складовими поля за допомогою виділення інтегральних і диференціальних ознак та їх синтагматичних зв'язків.

Ядро концепту є базовим шаром, що приєднує когнітивні шари або сегменти, які в сукупності утворюють когнітивні ознаки. Інтерпретаційне поле концепту складає його периферію. Важливо досліджувати як ядро, так і периферію. Ядро концепту краще всього відображає семантика ключового слова (лексеми). Доповнює зміст концепту аналіз синонімів ключової лексеми.

Розглянувши співвідношення концепту і лексико-семантичного поля, ми приходимо до висновку про те, що під лексемою розуміється семантичний зміст в лексичній формі, яка розкривається в словниковій статті, а під концептом – когнітивний зміст в тій же лексичній формі. Лексема є центральним поняттям лексичної семантики, а концепт – когнітивною.

Вивчення лексем в області їх семантики припускає пошук причини і шляху еволюції, перехрещення з іншими лексемами, аналіз структури лексичного значення і семантичну класифікацію, сполучуваність або несполучуваність на синтагматичній основі.

Дослідження концептів переслідує мету вивчення мовної свідомості носіїв певної мови, оскільки концепт – це культурно зазначений вербалізований зміст, представлений в плані вираження цілою низкою своїх мовних реалізацій, які утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму.

2) У ході дослідження доведено, що лексико-семантичне поле – це сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту (іноді навіть спільністю формальних показників), які відображають понятійний, предметний чи функціональний збіг позначених явищ. З'ясовано, що в сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле – це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину в тлумаченні, ядерно-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу. У процесі дослідження встановлено, що лексико-семантичне поле має центр та периферію. До центру входять найуживаніші слова з яскравим інтегральним значенням, периферія характеризується значно меншою частотністю вживання, стилістичною забарвленістю значення.

Незважаючи на те, що лексико-семантичне поле має ряд специфічних особливостей (відсутність чітких меж поля та чіткої класифікації лексики, неможливість охопити всі слова, які належать до певного поля тощо), воно є важливою інтер-вокабулярною взаємозалежністю лексико-семантичних одиниць. Саме лексико-семантичне поле являє собою мовну модель реальної картини світу.

Сучасна лінгвістика виділяє три основні підходи до визначення суті і структури ЛСП: ономасіологічний, семасіологічний і синтаксичний. У основі ономасіологічного підходу лежить принцип системності мови, який полягає в групуванні лексичних одиниць, які співвідносяться з одним поняттям і

виявляють семантичну і функціональну близькість один з одним. Основним для семасіологічного підходу у вивченні лексико-семантичних полів являється визначення семантичної структури слів з широкою семантикою, формування польових систем, вивчення складних парадигматичних зв'язків між окремими словами усередині поля. Центр лексико-семантичних полів утворюють слова з широкою семантикою, а навкруги утворюються групи слів із близькою семантикою.

3) Вербалізація концепту – це його реалізація у мовленні доступними засобами мови, і цей процес має свої особливості незалежно від мови користування. Концепт може існувати лише тоді, коли він має референт в об'єктивному світі й об'єктивно зображений у мові. Тут і виявляється основна особливість концепту – він не може бути повністю вербалізованим, оскільки одночасно він є і складною ментальною структурою.

Вербалізація концепту охоплює два рівні: мисленнєвий та об'єктивний. Концепт – рівень ментальний, ідеальний, образний. Ідеї представляють собою спробу надати форму уявленням про концепт. Але оскільки наше мислення також протікає і в мовній формі, у сукупності всіх доступних одиниць, лексеми-репрезентанти становлять уже об'єктивний, мовленнєвий рівень, це ті лексичні одиниці, які застосовуються для опису власне ідеї та концепту, вони підсилюють дію один одного в сукупності та формують сам концепт. Варто зазначити, що вербалізація концепту відбувається з урахуванням попереднього життєвого досвіду та уже отриманого раніше чужого досвіду у вигляді вербалізованих лексем-репрезентантів. Мовець-концептуалізатор використовує доступні йому лексеми, в тому числі з будь-якої доступної йому мовної картини світу.

Актуалізація або вербалізація концепту – це процес відтворення концепту, який кожного разу має варіативні шляхи протікання в межах певних траєкторій, обмежених досвідом мовця-концептуалізатора. Крім того, при вербалізації концепту у мовній свідомості закріплюються та зберігаються стійкі

асоціативні зв'язки про цей фрагмент світосприйняття. Потім відбувається логічна обробка раніше сприйнятого: узагальнення властивостей та ознак об'єкта, що сприймається, у вигляді поняття. Її результати представлені у словникових дефініціях.

4) Концепт у лінгвокультурологічних текстах – це, насамперед, вербалізований культурний смисл, і він є лінгвокультурним концептом (лінгвоконцептом), який є семантичною одиницею «мови культури». До ознак концепту належать такі поняття: по-перше, концепт є ментальним утворенням, по-друге, він є багатовимірним утворенням, зміст яких не може бути однаково представлений у свідомості різних представників лінгвокультурної свідомості, по-третє концепти мають у собі прояв тієї соціокультурної системи, у межах якої вони сформувалися.

У межах лінгвокультурологічного напрямку концепт вивчається як знак мови і культури, як засіб і спосіб мовної концептуалізації світу. Лінгвокультурний концепт є основою інтегрального дослідження культури, свідомості та дискурсу, оскільки він належить свідомості, детермінується культурою і опредмечується у мові.

Базовим для лінгвокультурології поняттям є мовна картина світу. Так як основними структурними одиницями мовної картини світу вважаються концепти, своєрідною альтернативою терміна «мовна картина світу» можна вважати поняття концептосфери мови. Концептосфера – сукупність концептів, з яких складається світорозуміння носія мови.

Як правило, концепти належать до тієї частини національно-мовних картин світу, яка виступає носієм і виразником етнічно зумовлених нюансів світосприйняття, світоосмислення та світооцінки. При цьому необхідним завданням є відкрити спільні й відмінні когнітивні особливості світоглядів, розкрити механізми свідомості англомовного суспільства.

5) Гіперсемою (родовою семою, ім'ям поля) була вибрана лексема *dream*, оскільки вона містить загальне значення, має якість легкого визначення

загального значення, дає можливість бачити склад поля, не являється терміном і емоційно-забарвленою одиницею, досить часто вживається, має певний денотат, тобто, відповідає усім вимогам, які висуваються до ім'я поля. Вона і становить ядро лексико-семантичного поля DREAM.

Англійська лексема *dream* згідно даних лексикографічних джерел позначає почуття, образи чи фантазії, що приходять до нас у сні; сам процес, коли це відбувається; видіння, мрія, образ, який ми бачимо чи відчуваємо свідомо чи підсвідомо, коли не спимо; дуже гарна, дивовижна чи приємна річ або особа; щось, чого ми дуже хочемо і чого прагнемо; об'єкт, який ми бачимо у видінні.

Очевидно, що лексема *dream* використовується для позначення як конкретних об'єктів, так і абстрактних явищ і відчуттів. Англійські лексикографічні джерела засвідчують, що концепт DREAM у сучасній англійській мові вербалізується синонімічним рядом: *dream, fantasy, illusion, imagination, vision, conceit, hallucination, romance, trance, reverie, chimera, delusion, fallacy*.

У складі ЛСП DREAM виділяємо чотири мікрополя (на підставі денотативного змісту лексем): «*Dreams that come true* / Мрії, які збуваються», «*Dreams that don't come true* / Мрії, які не збуваються», «*Reality* / Реальність, дійсність» та «*Ideal* / Ідеал».

б) Концепт знаходить своє вербальне відображення завдяки одиницям різних мовних рівнів: лексем, фразеологізмів, приказок, афоризмів, а також граматичних форм і синтаксичних структур. Одне з центральних місць при цьому належить процесам метафоризації. Метафора пронизує все наше повсякденне життя і проявляється не тільки в мові, але й у мисленні та дії.

Концептуальну метафору розглядаємо як стійке та зафіксоване в мовній та культурній традиції етносу використання мовного знака одного концепту на позначення іншого. Крім того, концептуальна метафора відображає образну сторону досліджуваного концепту, вона надає можливість творити нову

реальність, її вивчають як основну ментальну одиницю, спосіб пізнання, категоризації та концептуалізації світу.

Сила концепту DREAM метафорично представлена в художніх творах, що свідчить про необхідність визначення специфіки метафоризації цієї ознаки та її підґрунтя – сукупності образних уявлень про мрію в англійській мовній лінгвокультурі.

Аналіз способів метафоричної концептуалізації ціннісного змісту DREAM у художньому дискурсі пояснює ряд типових когнітивних моделей: DREAM IS A HUMAN BEING, DREAM IS A BIRD, DREAM IS LIQUID, DREAM IS FOOD, DREAM IS HAZE, DREAM IS AN OBJECT, DREAM IS CONTAINER, DREAM IS HEAVEN.

Модель DREAM IS AN OBJECT розгалужується на декілька складових: DREAM IS A BRITTLE, DREAM IS A BUILDING, DREAM IS A THREAD, DREAM IS A POSSESSION, DREAM IS A VALUABLE THING, що, на нашу думку, показує тісний зв'язок із предметною сферою, яка відіграє важливу роль в об'єктивації концепту DREAM в сучасній англійській мові. Речова метафора дозволяє уявити недоступну посередньому людському сприйняттю абстрактну сутність, яку називають мрією, у вигляді добре знайомих матеріальних предметів, що цілком зрозумілі для усіх і кожного.

7) Встановлення семантичного обсягу лексем, що вербалізують концепти DREAM, полягає у виявленні диференційних сем, які відзначаються різними конотативними відтінками значення. Англійські лексикографічні джерела засвідчують, що концепт DREAM у сучасній англійській мові вербалізується синонімічним рядом: *dream, fantasy, illusion, imagination, vision, conceit, hallucination, romance, trance, reverie, chimera, delusion, fallacy*. Ядро вербально вираженого концепту містить такі лексеми-домінанти: *dream, illusion, fantasy*. Вони відбивають передають ключову інформацію, розкриваючи суть концепту.

Концепт DREAM сконцентрований довкола абстрактного, де свідоме переплітається із підсвідомим. Ядерні ознаки концепту DREAM: DAYDREAM, FANCY, HOPE, ASPIRATION, ACIEVEMENT. Поняттєву складову частину концепту утворюють такі ознаки як FANTASY, ILLUSION, NIGHTMARE, WISH, AIM. Периферія концепту DREAM представлена слотами IMAGINATION, HALLUCINATION, CHIMERA, DELUSION, TRANCE.

Під час вербалізації концепту DREAM відбувається акцентуація його тих чи інших концептуальних складових: DREAM / ОБ'ЄКТ: dream-picture, dream-play, dream-process, dreamcontent; DREAM / БАЖАННЯ: dream-idea, dream-life, dream-image; DREAM / ТЛУМАЧЕННЯ: dream-interpretation, dream-interpreter, dream-smith, dream-teller; DREAM / ШЛЯХ: dream-change, dream-discourse, dreamtravel, dream-ridden, dream-vision; DREAM / БІЛЬ: dream-haunted, dreamperturbed, dream-feed.

Вербалізація концепту DREAM у сучасній англійській мові відбувається і через використання ідіоматичних виразів. Лексикографічні джерела наводять такі приклади: a pipe dream – пусті мрії; love's young dream – юнацька закоханість; in your dreams – не варто мріяти про щось; like a dream – наче у сні, наче в казці; a dream come true – бажане стає реальністю, здійснення мрії чи прагнення.

8) Під об'єктивацією (мовною об'єктивацією, мовною репрезентацією) розуміється механізм регулярного відтворення концепту за допомогою мовних явищ. На відміну від традиційного аналізу лінгвокультурних концептів, під час яких із точки зору етимології розглядається тільки ключове слово – ім'я концепту, дослідження особливостей вербалізації концепту AMERICAN DREAM передбачає укладання етимологічного портрету його базових елементів, базуючись на культурній та національній специфіці цього явища.

Результати лінгвістичного аналізу виявили, що основним ціннісним компонентом концепту AMERICAN DREAM є *freedom, opportunity, equality, success*. Фундаментом цього явища є морально-релігійні цінності. Ключовими

ідеями, які відображають ознаки концепту AMERICAN DREAM і формують його ідейну складову є відданість цінностям та ідеалам американського суспільства. American dream включає в себе такі семми : *dream, idea; ideals of freedom and independence; house, business; social status, material welfare, money; change for better; democracy, equality; attainment, success.*

З точки зору культурної й ціннісної значимості до лінгвокультурних концептів відносять прецедентні імена (або концепти, в які входять прецедентні імена). Частинами змістової структури концепту AMERICAN DREAM є прецедентні імена *Benjamin Franklin, Abraham Lincoln, Martin Luther King Jr., George Washington, Marilyn Monroe, Bill Gates, Donald Trump.* Концепт AMERICAN DREAM осмислюється у низці прецедентних текстів та формує зміст широкого переліку прецедентних висловлювань (прислів'їв, приказок, цитат), наприклад, *No pain, no gain; All men are created equal; Make it to the top!; Time is money, Life, Liberty and the Pursuit of Happiness; The promise of America; The sky is the limit* та інші.

В основі образного компонента концепту AMERICAN DREAM лежить метафоричний образ, відображений сукупністю концептуальних метафор. У метафоричному вияві AMERICAN DREAM має стійкі асоціати з явищами природи (*green light, land of opportunity*), з продуктами людської діяльності, сутностями та предметами (*golden door, ship of Democracy, white picket fence, magnet, driving engine*), з дорогоцінними металами та грошима (*money talks, smart money*), з ілюзією та з невинним рухом вгору (*a city upon the hill, a higher purpose*).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що концепти DREAM / AMERICAN DREAM є важливою складовою англійської лінгвокультурної традиції, і хоча мрія – розглядається як один з універсальних та значущих концептів людства, засоби передачі їх образних, символічних, національно-культурних та ціннісних компонентів можуть відрізнятися у різних мовних картинах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Проблемы вербализации концепта. Теоретическое исследование. Волгоград: Перемена, 2003. 95 с.
2. Американа. Англо-русский лингвострановедческий словарь / под ред. Г. В. Чернова. Смоленск; М.: Полиграмма, 1996. 1186 с.
3. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. 2: Интегральное описание языка и системная лексикография. Москва: Школа «Языки рус. культуры», 1995. 767 с.
4. Березович Е. Л. К этнолингвистической интерпретации семантических полей. *Вопросы языкознания*. 2004. № 6. С. 3-24.
5. Близнюк К. Р. Лексико-семантичне мікрополе «відданість» у сучасній українській мові. *Studia philologica*. Вип. 8. 2017. С. 42-50.
6. Близнюк К. Р. Структурно-семантична організація лексико-семантичного мікрополя «повага» в сучасній українській мові. *Мова: класичне - модерне - постмодерне*. 2017. Вип. 3. С. 132-139.
7. Боднар І. М. Моделювання номінативного поля концептосфери ОСВІТА в англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43 том 2. С. 61-64.
8. Бондаренко О. С. Зіставний аспект категоризації реальної дійсності в лексичній системі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: Редакційно-видавничий відділ Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2004. Вип. 17. С. 95-99.
9. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. М.: Языки славянской культуры, 2001. 272 с.
10. Вільчинська Т. В. Основні підходи до визначення концепту в лінгвістичній парадигмі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Мовознавство*. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. Вип. 2 (17) 2007. 1 (18) 2008. С. 26-33.
11. Воркачев С. Г. СЧАСТЬЕ как лингвокультурный концепт. М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. 236 с.

12. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. М.: Международные отношения, 1977. 264 с.
13. Гарбера І. В. Лінгвокультурний концепт людина. *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук*: колективна монографія (1-е вид.) / під ред. Каплак В.Г. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 2-12.
14. Гешко Н. Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. № 2. 2014. С. 73-78.
15. Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 27-30.
16. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. К.: Логос, 2004. 284 с.
17. Денисова С. П. Картина світу та суміжні поняття в зіставному дослідженні. *Проблеми зіставної семантики*. Вип. 7. К.: КНЛУ, 2005. С. 9-14.
18. Драпей Н. В. Лексико-семантическое поле названий предметов одежды (на материале французского языка). *Актуальные проблемы французской филологии. Сборник научных трудов*. Вип. 3. М.: Прометей, 2005. С. 36-40.
19. Драч І. Д. Мовна картина світу у процесі вивчення іноземної мови в медичних університетах / І. Д. Драч, А. З. Миколенко, М. П. Тишковець. *Медична освіта*, 2019. № 4. С. 79-83.
20. Ерліхман А., Дубіна О. Концептуальна метафора у промовах Гілларі Клінтон. Г. В. Шумицька (Гол. ред.). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 1 (37). С. 11-13.
21. Ємець О. Роль концептуальних метафор у створенні авторської картини світу. *Studia Methodologica* / гол. ред. О.Лещак. Тернопіль: ТНПУ, 2001. Вип. 9. С. 45-49.

22. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ языка: Фреймовые сети. *Проблеми прикладної лінгвістики*. Одеса: Вид-во Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, 2004. С. 81-92.
23. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. К.: Довіра, 2006. 703 с.
24. Живіцька І. А. Мовна картина світу як відображення реальності. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. № 4. С. 20-25.
25. Заботкина В. И. Изменения в концептуальной картине мира в аспекте когнитивно-прагматического подхода к языковым явлениям. *Категоризация мира: пространство и время: материалы науч. конф.* М.: ДиалогМГУ, 1997. С. 55-59.
26. Канонік Н. Наукові підходи до вивчення лексико-семантичних полів у лексико-семантичній системі сучасної англійської мови / Н. Канонік, А. Шкаровецька. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2015. № 4. С. 187-193.
27. Карасик В. И. Антология концептов / В. И. Карасик, И. А. Стернин. М.: Гнозис, 2007. 512 с.
28. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: «Перемена», 2002. 477 с.
29. Качмар О. Ю. Мовна актуалізація концепту MANAGEMENT в управлінському дискурсі США: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Львів, 2014. 20 с.
30. Колесов В. В. Язык и ментальность: монография. СПб.: Изд-во СПб госун-та, 2004. 237 с.
31. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблеми мовних картин світу. *Мовознавство*. 2004. №5-6. С. 12-22.

32. Кочерган М. П. Лексико-семантична система. Українська мова: Енциклопедія. К.: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 720 с.
33. Кравець Л. В. Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст. К.: ВЦ «Академія», 2012. 416 с.
34. Крутоголова О. В. Про польову структуру лексикону. *Ольвійський форум – 2017: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: тези XI міжнар. наук.-практ. конф. 8-11 червня 2017 р. Мовнокультурна політика. Гуманітарні науки. Академічні свободи, університетська автономія, наука і освіта для сталого розвитку*. ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 89-91.
35. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина; [под общей редакцией Е. С. Кубряковой]. М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
36. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З. К проблеме ментальных репрезентаций. *Вопросы когнитивной лингвистики*. М.: Институт языкознания; Тамбов: Тамбовский гос. Университет им. Г. Р. Державина. 2007. № 4. С.8-16.
37. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., дополненное. М.: Большая Российская Энциклопедия, 2002. 709 с.
38. Ляпин С. Х. Концептология: к становлению подхода. *Концепты*. Вып. I. Архангельск, 1997. С. 11-35.
39. Мартинюк А. П. Концепт у дискурсивній парадигмі. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Харків. 2006. С. 9-12.
40. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
41. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие. Минск: ТетраСистемс, 2008. 272 с.

42. Матушевська Н. В. Принципи побудови польової моделі концепту SEDUCTION у сучасній англійській мові. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 167-170.
43. Мацьків П. В. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі: [монографія]. Дрогобич: Коло, 2007. 332 с.
44. Онкович Г. Новітні терміни лінгводидактики. *Вісник Сумського держ. ун-ту*. Сер. «Філол. науки». 2004. №1 (60). С. 18-26.
45. Опарина Е. О. Лингвокультурология: методологические основания и базовые понятия. *Язык и культура*. Сб. обзоров. М.: ИНИОН РАН, 1999. С. 183-187.
46. Опарина Е. О., Сандомирская И. И. Фразеология и коллективная культурная идентичность. *Profilowanie w jezyku i w tekscie*. Lublin, 1998. С. 373-379.
47. Песина С. А. Образ как важнейшая составляющая когнитивного осмысления слова / С.А. Песина, Е. А. Карамышев, А. В. Юрченко. *Когнитивные исследования языка*. Тамбов, 2015. № 20. С. 608-615.
48. Полюжин М. М. Про синкретичні теорії концепту. *Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр.* Ужгород: Ліра, 2006. С. 5-22.
49. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика: учеб. изд. / З. Д. Попова, И. А. Стернин ; Федеральное агентство по образованию, Воронежский гос. ун-т. М.: АСТ; М.: Восток-Запад, 2007. 314 с.
50. Попова З. Д. Лексическая система языка / З. Д. Попова, И. А. Стернин. Воронеж: Издательство Воронежского университета, 1984. 148 с.
51. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж, 2001. 191 с.
52. Попова З. Д., Стернин И. А. Полевые структуры в системе языка / Под ред. З. Д. Поповой. Воронеж: Издательство Воронежского университета, 1989. 200 с.
53. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

54. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: [монографічне видання]. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
55. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
56. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. К.: Вища школа, 1988. 328 с.
57. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры: опыт исследования. М: Школа «Языки русской культуры», 1997. 824 с.
58. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 2001. С. 58-65.
59. Телия В. Н. Метафоризация и её роль в создании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира* / Б. А. Серебрянников, Е. С. Кубрякова, В. И. Постовалова и др. М.: Наука, 1988. С. 184-187.
60. Хорошун О. О. Мовна та концептуальна картини світу в дослідженнях сучасної лінгвістичної науки. *Глухівські наукові читання-2011: матер. міжнарод. наук.- практ. конф. (15–17 лист. 2011 року)*. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2011. С. 241-246.
61. Шаклеин В. М. Лингвокультурное содержание языка: к проблеме мотивации содержания лингвокультурной картины мира. *Россия и Запад: Диалог культур*. М.: МГУ. 1998. Вып. 6. С. 275-295.
62. Щербань М. Т. Лексичні засоби інтенсифікації висловлювання. *Мовні концептуальні картини світу: зб. наук. пр. / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка*. К., 2004. № 10. С. 253-257.
63. Ющенко М. П. Концептуалізація простору у французькій мові: автореф. дис...канд. філол. наук: 10.02.05. Київ. Нац. Ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2007. 20 с.
64. Яремко Я. П. Стратифікація концепту. *Мовознавство*. 2009. № 1. С. 60-69.
65. Anderson Poul. *The Avatar*. Canada: Longman Canada Limited, 1979. 450 p.

66. Burroughs Edgar Rise. A princess of Mars. NY: Del Rey, 1985. 160 p.
67. Cann R., Kempson R., Marten L. The dynamics of language. Oxford: Elsevier, 2005. 440 p.
68. Conrad Joseph. The Complete Short Fiction. Indianapolis: W. Pickering, 1992. 323 p.
69. Fauconnier G., Turner M. Rethinking Metaphor. *Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. P. 53-66.
70. Fitzgerald F. Scott. The Great Gatsby. N.Y.: Simon & Schustert, 1995. 196 p.
71. Hill Sean. Very Short Stories. Berkeley: Ulysses Press, 2011. 216 p. URL: https://www.bookfrom.net/anderson-poul/97251-the_avatar.html (дата звернення: 15.08.2023)
72. Hughes Mary-Beth. Double Happiness. London: Grove Press, Black Cat, 2010. 201 p.
73. King Stephen. Everything's Eventual: 14 Dark Tales. N-Y, London, Toronto: Scribner, 2002. 459 p.
74. Kövecses Z. Levels of metaphor. *Cognitive Linguistics*. 2017. 28 (2). P. 321-347.
75. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 280 p.
76. Lazarus E. The New Colossus. *The Harper American Literature*. Compact Edition / general ed. Donal McQuade. N.Y.: Harper & Row, Publishers, 1987. P. 1158-1162.
77. Lipka L. An Outline of English Lexicology: lexical structure, word semantics, and word formation. Tübingen: Niemeyer, 1992. 218 p.
78. O'Henry. Roads of destiny. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/roads-of-destiny> (дата звернення: 12.09.2023)
79. Pribram K. Metaphors to Models: the use of analogy in neuropsychology in *Metaphors in the History of Psychology*. London: Cambridge University Press, 1990. 530 p.

80. Roe Andrew. A miracle girl. N.Y: Algonquin Books, 2016. 352 p.
81. Sauvageot A. Portrait du vocabulaire Français. Paris: Hachette Librairie Larousse, 1964. 285 p.
82. Shelly Mary. Frankenstein. London: Wordsworth Editions Ltd, 1992. URL: <https://www.gutenberg.org/files/84/84-h/84-h.htm> (дата звернення: 04.10.2023)
83. Shengold Leonard. The Metaphor of the Journey in “The Interpretation of Dreams”. *American Imago*. LA: The Johns Hopkins University Press, 1996. Vol. 23, № 4. P. 316-331.
84. The Harper American Literature. Compact Edition / gen. ed. Donal McQuade. N.Y.: Harper & Row, Publishers, 1987. 2550 p.
85. Wiggin Kate Douglas. The story of Patsy. NY: Nabu Press, 2012. 96 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

- AHDEL = The American Heritage Dictionary of the English Language / William Morris (ed.). Boston: Houghton Mifflin, 1969. 1550 p.
- CCAM = Corpus of Contemporary American English. URL: <https://www.english-corpora.org/coca/>
- CCEL = Collins Cobuild English Language Dictionary. L.; Glasgow: Harper Collins Publishers, 1987. 1704 p.
- CCSD = Collins Cobuild Student’s Dictionary / Ed. J.Sinclair. L.: Harper Collins Publishers, 1990. 681 p.
- CD = The Chambers Dictionary. Edinburgh: Harrap Publishers Ltd., 1993. 2060 p.
- CED = Collins English Dictionary. Complete and Unabridged. 8th ed. Harper Collins, 2006. 1888 p.
- CIDE = Cambridge International Dictionary of English / Ed. P. Procter. Melbourne: Cambridge University Press, 1995. 1773 p.

DS = A Dictionary of Symbols / J.Chevalier, A.Gheerbrant. – L.: Blackwell Publishers, 1994. 1175 p.

FDTE = The Free Dictionary. Thesaurus and Encyclopedia. URL: <https://www.thefreedictionary.com/> (дата звернення: 15.09.2023)

LDE = Longman Dictionary of English Language and Culture / Ed.D. Summers. Harlow: Longman, 1992. 1528 p.

LDEI = Longman Dictionary of English Idioms. L.: Longman, 1996. 387 p.

MWCD = Merriam Webster's Collegiate Dictionary. Springfield: Merriam Webster Inc, 1994. 1560 p.

OAL = Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Ed.J. Growth. Oxford: Oxford University Press, 1998. 1430 p.

OC = The Oxford Collocations (dictionary for students of English) / Ed. D. Powell. Oxford: Oxford University Press, 2004. 897 p.

ODEE = The Oxford Dictionary of English Etymology / Ed. by C.T. Onions. Oxford: Oxford University Press 1996. 1025 p.

OED = The Oxford English Dictionary. Second Edition. Vol. IV / Ed. J. A. H. Murray, H. Bradley, W. A. Craigie, C. T. Onions. Oxford: Oxford University Press, 1991. 1144 p.

ORD = The Oxford Russian Dictionary / Ed. P. Falla. Oxford; M.: Oxford University Press, 1999. 738 p.

PEAH = The Penguin Encyclopedia of American History / Robert A. Rosenbaum (ed.). N.Y.: Viking Adult, 2003. 452 p

RHCD = The Random House College Dictionary. N.Y., 1984. 1465 p.

WNWCD = Webster's New World College Dictionary / Michael Agnes (ed.-in-chief). 4 th ed. Indianapolis: Wiley Publishing, Inc., 2000. 1716 p.